

“ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ” και “ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ”

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ 23/5/2025

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: Νεοελληνική Γλώσσα - Λογοτεχνία

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΛΥΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

A ΘΕΜΑ 20 μονάδες

Γράφετε σε ένα κείμενο 60 -70 λέξεων τις κυριότερες αιτίες για την προβληματική ευρωπαϊκή πολιτική, τις οποίες εντοπίζετε στο 2^ο κείμενο (παράγραφοι 3, 5-9).

Θεματικά κέντρα:

- η Ε.Ε υποχώρησε σε συντηρητικές αξιώσεις κρατών – μελών της (3^η)
- δεν υπερασπίζεται τις δημοκρατικές, ανθρωπιστικές αξίες, αντιμετωπίζει τους πρόσφυγες σαν εισβολείς (5^η)
- έντονες οι παρεμβάσεις ανθρώπων που διαμορφώνουν την κοινή γνώμη, η ρητορική μίσους από αυτούς αλλά και από τα ΜΜΕ καλλιεργούν ιδιοτελώς τον φόβο
- ενίσχυση και διάχυση των ακροδεξιών αντιλήψεων σε όλο το πολιτικό φάσμα με την εργαλειοποίηση του φόβου (8^η, 9^η)

B. ΘΕΜΑ 35 ΜΟΝΑΔΕΣ

1ο ερώτημα 10 μονάδες

Να επιλέξετε και να μεταφέρετε στην κόλλα σας τον αριθμό και το γράμμα της σωστής απάντησης σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1^ο κείμενο

1. Το 1ο κείμενο είναι:

α) αυστηρά ειδησεογραφικό

β) ειδησεογραφικό που έχει και σχόλια¹

γ) άρθρο σχολιασμού, συγγενικό στην επιφυλλίδα ή το δοκίμιο

δ) χρονογράφημα

2. Τα αποσιωπητικά με τα οποία κλείνει η 5η παράγραφος δηλώνουν:

α) αμφιβολία

β) εκκρεμότητα

γ) αποσιώπηση

δ) πικρή ειρωνεία

2^ο Κείμενο

3. Σύμφωνα με τον συγγραφέα του κειμένου οι έννοιες νομιμότητα και ανθρωπισμός:

α) ταυτίζονται

β) έρχονται σε αντίθεση

γ) συμπληρώνουν η μία την άλλη

δ) κάποτε ταυτίζονται, κάποτε αποκλίνουν²

¹ οι πρώτες 5 παράγραφοι είδηση, σχόλια στις 5 και 6 παραγράφους

² 2^η παράγραφος «συχνά συγκρουσιακή»

4. Η λέξη επιπλήττουν (6η παρ.) σημαίνει:

α) επιτιμούν

β) επαινούν

γ) προειδοποιούν

δ) επιδοκιμάζουν

5. Στο απόσπασμα «Η ανασφάλεια και ο φόβος είναι οι μετοχές με τη μεγαλύτερη απόδοση στο χρηματιστήριο κοινωνικών συναισθημάτων τα τελευταία χρόνια. Σε αυτές επενδύουν τυχοδιώκτες πολιτικοί και αδίστακτα ΜΜΕ για σίγουρα κέρδη» (8η παρ.), ο συγγραφέας αξιοποιεί:

α) την παρομοίωση

β) τον εικονοπλαστικό λόγο

γ) την αναλογία

δ) την προσωποποίηση

2ο ερώτημα 10 μονάδες

Να σχολιάσετε τον τίτλο του 1^{ου} κειμένου. Ποια πρόθεση της συγγραφέα υπηρετεί;

τίτλος 1^{ου} κειμένου: Όταν η πατρίδα γίνεται ξενιτιά

- ευσύνοπτος τίτλος με δευτερεύουσα χρονική πρόταση
- συγκινησιακά φορτισμένος λόγος με τη συνυποδηλωτική λειτουργία και την αντίθεση των όρων πατρίδα – ξενιτιά
- σχήμα κύκλου: με την ίδια περίπου φράση κλείνει το άρθρο
- με μια πρώτη – βιαστική ανάγνωση είναι αινιγματικός τίτλος αλλά και γι' αυτό ελκυστικός για τον αναγνώστη, προκαλεί το ενδιαφέρον του να διαβάσει το κείμενο
- η προσεχτικότερη ανάγνωσή του προϊδεάζει για το θέμα, αποκαλύπτει μια αιτία της προσφυγιάς: η ίδια η πατρίδα γίνεται ξένη για τους πολίτες της. Μετά την ανάγνωση του κειμένου διαπιστώνεται πως γίνεται αναφορά στην Τουρκία η οποία παύει να προστατεύει τους πολίτες της με συνέπεια η ξενιτιά – προσφυγιά να γίνεται αναγκαστική "επιλογή"
- η συγγραφέας επιθυμεί να κατανοήσουμε αυτή την αιτία, να συμπάσχουμε με τους πρόσφυγες, να ευαισθητοποιηθούμε ώστε να ενισχυθεί η υπευθυνότητά μας για να τους βοηθήσουμε, συνάμα να συνειδητοποιήσουμε και να νιώσουμε ευγνώμονες για το ότι στη χώρα μας δεν αντιμετωπίζουμε την ίδια κατάσταση

3ο ερώτημα 15 μονάδες

α) Τι εξυπηρετεί η περιγραφή της φωτογραφίας στην 5^η παράγραφο του 1^{ου} κειμένου; (5 μονάδες)

- περιγραφή φωτογραφίας: αντίθεση: τα εικονιζόμενα πρόσωπα αγκαλιασμένα, απολαμβάνουν ίσως τη θέα, ενδεχομένως οραματίζονται / φαντάζονται το κοινό τους μέλλον μακριά από την «εχθρική πατρίδα», αντιλαμβάνονται τη θάλασσα ως δρόμο προς την ελπίδα, την ελευθερία· ωστόσο, αυτή η θάλασσα θα τους «σκοτώσει»
- προκαλείται και εντείνεται η συγκίνηση του αναγνώστη, όμως στην περιγραφή τηρείται το μέτρο ώστε να αποφευχθεί ο μελοδραματισμός
- η αρθρογράφος πετυχαίνει να αποτυπώσει την πικρία της για την ειρωνεία της ζωής του ζευγαριού. Καθώς το ζευγάρι βίωνε την ανασφάλεια στην πατρίδα του, προτίμησε τον κίνδυνο της θάλασσας – της προσφυγιάς, όμως η ζωή τους ήταν καταδικασμένη όποια επιλογή κι αν έκαναν

β) Να εξηγήσετε πολύ συνοπτικά τη χρήση των ρηματικών προσώπων που επιλέγει ο συγγραφέας στο 2^ο κείμενο:

i. το α' ενικό πρόσωπο στη 2^η παράγραφο «Δεν είμαι τώρα πια σίγουρος ότι αυτό θα έλεγε ο Έλληνας»

Το α' ενικό (δεν είμαι) δηλώνει την προσωπική άποψη του συγγραφέα στον Πρόλογο του άρθρου (2 πρώτες παράγραφοι). Ο Ν. Μαραντζίδης διαφοροποιείται από τον Έλληνο-Ούγγρο φίλο του, δείχνει πως αμφισβητεί πλέον ότι οι Έλληνες εκδηλώνουν ανθρωπιστική στάση απέναντι στους μετανάστες στον δημόσιο χώρο.

ii. το β' ενικό πρόσωπο στην 11^η παράγραφο «Μην εμπιστεύεσαι τους φόβους σου» (10 μονάδες)

Το β' ενικό (Μην εμπιστεύεσαι) από φράση στον καθεδρικό ναό του Αγ. Παύλου αφορά τον συμβουλευτικό, προτρεπτικό λόγο που από τη φύση του εμπεριέχει ένα διδακτικό κείμενο. Ο Ν. Μαραντζίδης επιλέγει να αξιοποιήσει την παραίνεση αυτή στον επίλογο του άρθρου του για να προτρέψει τους Έλληνες – Ευρωπαίους να μην εμπιστεύονται τους φόβους τους για τους μετανάστες. Η ζωντάνια, η αμεσότητα του διαλογικού τόνου που δημιουργεί το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής καθοδηγεί τον αναγνώστη να αντικαταστήσει τον φόβο με την καλοσύνη προς τους «ξένους», μετανάστες – πρόσφυγες, ακόμη κι αν δεν είναι η απόλυτη λύση στο σύνθετο ζήτημα των μεταναστευτικών ροών.

Γ. ΘΕΜΑ 15 μονάδες

Ποιο είναι το κυριότερο, κατά τη γνώμη σας, ερώτημα που προκύπτει από το μικροδιήγημα της Μ. Στασινοπούλου; Πώς το απαντά η συγγραφέας; Να στηρίξετε την απάντησή σας με 3 κειμενικούς δείκτες. Ποια είναι η δική σας άποψη για το θέμα; (150 με 200 λέξεις)

Το βασικό ερώτημα που αναδύεται από το μικροδιήγημα είναι το πόσο έτοιμοι είμαστε, ακόμη και στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες – χαρακτηριστικός είναι ο τίτλος –, να αποδεχτούμε τον «άλλο», τον «ξένο», τη διαφορετική κουλτούρα. Η απάντηση, παρά τη συντομία του διηγήματος, εμπεριέχει τη «δυσκολία» της αποδοχής· το κείμενο δείχνει τις ρωγμές στην ανεκτικότητα μας. Η σύντομη τριτοπρόσωπη αφήγηση εξιστορεί, με χιούμορ και κάποτε με ευφυή ειρωνεία, μια «συνηθισμένη» πλέον συνθήκη, τους μεικτούς γάμους και την αντίδραση των γονιών του γαμπρού. Η αρχική φράση «δεν αντέδρασαν», κρύβει και το αντίθετο της, ενώ η αιτία της «μη αντίδρασης» με την υπερβολική έκφραση «πολίτες του κόσμου», αν και είναι απλοί τουρίστες, υπαινίσσεται την επιφανειακή ανεκτικότητα. Το γεγονός, όμως, που αποδεικνύει την ένταση της δυσκολίας είναι η απόκτηση του εγγονιού: κάθε οικογένεια διεκδικεί να αφήσει το δικό της αποτύπωμα στην ανατροφή του. Και η ένταση χαλαρώνει, χωρίς να μηδενίζεται, από την αποκριάτικη στολή (η οποία ενδεχομένως συμβολίζει και το απατηλό των ταυτοτήτων μας)· «Αμαλία» θέλουν την εγγονή οι Έλληνες παππούδες, αλλά «Κορεάτισσα» προλαβαίνουν να την ντύσουν οι Ασιάτες. Καθαρήριο είναι το χιούμορ των πρωταγωνιστών στην τελική αποδοχή του γεγονότος.

Νομίζω ότι οι βεβαιότητές μας για την ανεκτικότητά μας είναι αβάσιμες. Ακόμη και όταν συμπεριφερόμαστε με σεβασμό στον «άλλο», δεν σημαίνει ότι ξεριζώνουμε τις βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις μας. Αρκεί να απειληθούν τα βαθύτερα στρώματα του «είναι», ώστε να αναδυθεί η διεκδίκηση, τα στερεότυπα,

οι προκαταλήψεις μας. Ελπίδα είναι να το συνειδητοποιούμε και να το αντιμετωπίζουμε. (239 λέξεις)

Δ. ΘΕΜΑ 30 μονάδες

Γράφετε ένα άρθρο (350 – 400 λέξεων) για το σχολικό περιοδικό στο οποίο παρουσιάζετε τεκμηριωμένα δύο συνέπειες (θετικές ή αρνητικές, όποιες εσείς πιστεύετε) που έχουν οι μεταναστευτικές ροές για την Ευρώπη. Στη συνέχεια να προτείνετε μία κύρια αρχή που, κατά τη γνώμη σας, πρέπει να διέπει την ευρωπαϊκή ή και παγκόσμια στάση απέναντι στο φαινόμενο της μετανάστευσης. Να αξιοποιήσετε δημιουργικά τα κείμενα αναφοράς και τις γνώσεις – εμπειρίες σας.

Επικοινωνιακό πλαίσιο: άρθρο σε σχολικό περιοδικό

Χρειάζονται:

- τίτλος
- Πρόλογος: με αφόρμηση, δήλωση του θέματος και της προσωπικής θέσης

1^ο ζητούμενο

παραδοχή: με τις μεταναστευτικές ροές πιέζονται οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά οι κοινωνίες που υποδέχονται μετανάστες. Όμως

i) αιτιολόγηση της θέσης: υπάρχουν θετικές συνέπειες από τις μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη:

α. η ρεαλιστική αποδοχή των μεταναστεύσεων ως «κανόνα» της ανθρώπινης ιστορίας επιτρέπει να αναγνωρίζεται στο «πρόσωπο» του ξένου, του πρόσφυγα ο διωκόμενος, ο απελπισμένος άνθρωπος, ο εαυτός μας, ίσως το μέλλον μας – έχουμε κοινές ανάγκες, κοινή «μοίρα ζωής»

β. οι ευρωπαϊκές αξίες είναι οι ανθρωπιστικές – δημοκρατικές: η ανεκτικότητα στη διαφορετικότητα, η διαλλακτικότητα, η έμπρακτη έκφραση του σεβασμού από το κράτος και τους πολίτες, η ελεύθερη έκφραση σε κοινωνίες πλουραλιστικές, πολυπολιτισμικές

συνέπεια: οι αξίες αυτές με τις μεταναστευτικές ροές «στερεώνονται» στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, καθώς υπενθυμίζεται η ανθρωπιά ως βασική αρχή συμβίωσης και, εν τέλει, εκφράζεται συμπόνια, καλοσύνη και έμπρακτη βοήθεια προς τους αναξιοπαθούντες.

γ. ανάμειξη πολιτισμικών στοιχείων διαφορετικής κουλτούρας

συνέπεια: εμπλουτισμός του γηγενούς – ευρωπαϊκού πολιτισμού, καθώς αυτός «μπολιάζεται» από ξενικά στοιχεία, εξάλλου ο πολιτισμικός συγκρητισμός έχει διαμορφώσει την ευρωπαϊκή ταυτότητα

Ή

παραδοχή: οι μετανάστες – πρόσφυγες έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους για οικονομικούς, πολιτικούς λόγους, η μετανάστευση φαντάζει μονόδρομος. Όμως

ii) αιτιολόγηση της θέσης: αναμφίβολες οι αρνητικές συνέπειες από τις μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη:

α. "εργαλειοποίηση" του μεταναστευτικού ζητήματος από ακραίες εθνικιστικές «φωνές»

συνέπειες: ρητορική μίσους, εθνικιστικά στερεότυπα, ρατσιστική στάση, απόρριψη του «ξένου» ως απειλής, άσκηση βίας, διασπάται η κοινωνική συνοχή

β. η προπαγάνδα προβάλλει τους μετανάστες ως υπαίτιους των προβλημάτων των ευρωπαϊκών κοινωνιών, με συνέπεια να αποπροσανατολίζεται η κοινή γνώμη για τον εντοπισμό των αιτιών τους και, συνακόλουθα, την επίλυσή τους

γ. οι ευρωπαίοι πολιτικοί αναγνωρίζουν δικαιώματα στους μετανάστες, όμως συμπεριφέρονται ενοχικά από φόβο μήπως χαρακτηριστούν αντιδημοκρατικοί συνέπειες: η ευρωπαϊκή πολιτική αποδεικνύεται αδύναμη να υπερασπιστεί τις δημοκρατικές αξίες, επιτρέπει τη μετάλλαξη των ελευθεριών σε ελευθεριότητα, διακυβεύεται το κύρος των ευρωπαϊκών αξιών και αρχών που αποτελούν τη φυσιογνωμία της Ευρώπης

2ο ζητούμενο

κύρια αρχή που πρέπει να διέπει την ευρωπαϊκή / παγκόσμια στάση (ανάλογα με τη θέση στο αίρωτημα)

i) εάν στο 1ο ζητούμενο διατυπώθηκαν θετικές συνέπειες

- ανθρωπιά: κατανόηση αναγκών των προσφύγων/μεταναστών, ευαισθητοποίηση, έκφραση της καλοσύνης, προσφορά βοήθειας...

εναλλακτικά

- δημοκρατικές αρχές / αξίες

πίστη στην ισοτιμία των ανθρώπων ανεξάρτητα από την καταγωγή, αναγνώριση δικαιωμάτων, δίκαιη αντιμετώπιση...

Ή

ii) εάν στο 1ο ζητούμενο διατυπώθηκαν αρνητικές συνέπειες

Η μετανάστευση είναι οδύνη και για όσους μεταναστεύουν και για τις χώρες υποδοχής. Επομένως, πρέπει να υπάρξει παγκόσμια συνεργασία και αλληλεγγύη, ώστε να περιοριστεί το φαινόμενο και οι άνθρωποι να μένουν στις εστίες τους

Επίλογος: συμπέρασμα